

HARCKÉSZULTSÉG ÉS HADTÁPKIKÉPZÉS

A SZOJUZ-84 gyakorlat tapasztalatairól

Pártos János ezredes

I.

A SZOJUZ-84 gyakorlaton részt vett törzsek, operatív csoportok és csapatok hadtápbiztosítási feladatai számos tapasztalattal, tanulsággal szolgáltak.

A gyakorlat jelentőségét kiemeli, hogy számos új megvilágításban jelentkező hadtáp problémát is feltárt, amelynek megoldására többségében újszerű módszerek születtek. *Ez kifejezésre jutott a következőkben:*

– az első és legfontosabb, hogy az MN hadtáp az ez évtől végrehajtott szervezeti és működési rendben működött. Ez főleg a hátországi közlekedési és egészségügyi biztosítási rendszerben, valamint a koalíciós állományú seregtest hadtápbiztosításában teremtett helyenként új helyzetet;

– a gyakorlat lehetőséget biztosított a hadászati készletek széttelepítésének gyakoroltására, az MN hadtápnak a maga eszközeivel és erőivel részt kellett vennie szövetséges seregtest(-ek) átvonulásának hadtáp (közlekedési, egészségügyi, üzemanyag, egyéb ellátási) biztosításában;

– a gyakorlatvezetőség a hadtáp szervezeteket a központ és seregtest hadtápoknál az „éles” adatokat megközelítő, de alapvetően „gyakorló” állománnyal és létszámmal állította be. Így például a hadsereg hadtáp olyan állománya alakult ki, amely megfelelően csökkentve a valóságosnál kevesebb hadosztály ellátását biztosította, és egy olyan hadtest hadtáp, amely a hadtest ellátását alapvetően hadosztály szintnek megfelelően volt képes biztosítani. Ezért, hogy a hadtest – feladatával összhangban – hadsereg szintű és mélységű ellátásban részesüljön, hadtápjá olyan hadsereg típusú hadtáp elemekkel került megerősítésre, amelyek – a hadtest PK HTPH irányításával – e feladatok végrehajtására képesek voltak.

A gyakorlat célját, módszerét tekintve a hadtápbiztosítás szempontjából is pontosan illeszkedett a miniszteri direktívában megszabott feladatokhoz, amely szerint „a hadtáp szervezeti korszerűsítését úgy kell végezni, hogy élet- és működőképessége, vezethetősége, teljesítőképessége növekedjen. Különös figyelmet kell fordítani az elvonuló szárazföldi csapatok hadtápbiztosítása hatékonyságának fokozására. Csökkenteni kell a hadtáp tagozatok számát. Korszerűsíteni kell a háborús hátországi közlekedési és egészségügyi biztosítási rendszert.”

II.

Az első mozzanatban – a hadműveleti tervek kidolgozása keretében – sor került a hadtápbiztosítási tervek kidolgozására, adott háborús feszültséget, fokozott harcászaltséget figyelembe véve, amikor is az MN hadtáp fokozatosan hajtotta végre a mozgósítást.

A Magyar Néphadseregben ezen időszak feladata volt a népgazdaság mozgósításával összefüggésben azon hadtáp technikai eszközök és anyagok átvételének, felhasználásának megszervezése, amelyek a népgazdaság mozgósítási terve (SZÉ) szerint a hadtáp részére beérkeztek. E mozzanat sajátossága volt, hogy a hadászati készletek széttelepítése már ebben az időszakban befejezéséhez közeledve kedvező feltételeket biztosított a készletek biztonságosabb megóvásához.

E mozzanat keretében hadszintér főparancsnoki ajánlással összhangban készült el az „MN csapatai háborús alkalmazásának hadtápbiztosítási terve”, amely az elvonuló szárazföldi csapatok vonatkozásában a front hadtáptörzssével került egyeztetésre. Ennek keretében kerültek kidolgozásra a seregtestek és a honvédelmi és repülő parancsnokság alárendeltjei hadtápbiztosítási, illetve a hátország-védelmi közlekedési szervezetek alkalmazási tervei.

Ebben a helyzetben olyan feladata volt a hadtápnak, hogy szakterületén biztosítsa a csapatok mozgósítását és hadiállományra történő feltöltését, hajtsa végre saját mozgósításának befejezését, vezető szervei hajtsák végre várható hadművelek hadtápbiztosításának tervezését és megszervezését.

Az MN alkalmazása hadtápbiztosításának tervezése során egy védelmi és egy támadó hadművelet megtervezésére, megszervezésére került sor. A gyakorlat tapasztalatai arra utalnak, hogy a háború kezdetén reálisan számolni kell front méretű elhúzó védelmi hadművelettel, ezért ennek hadtápbiztosítására különös gondor kell fordítani. Így például számolva a védelmi hadművelettel – ezen belül ideiglenes – területfeladás szükségességével hasonló helyzetben a hadtápot – különösen a felső tagozatú hadtáp szerveket – úgy kell felépíteni, hogy a leherő legkisebb módosítással feleljen meg mind a védő, mind pedig a támadó hadművelet hadtápbiztosításának, ezért fel kell készülni a feladásra kerülő területeknél a központhadtáp stacionér szervezeteinek szükség szerinti evakuálására, a térségben tárolt stratégiai és egyéb tartalékok, készletek kivonására. A hadműveleti hadtápnál a tartalékkörletek mesteri kiválasztása biztosíthatja a zökkenőmentes ellátást.

Amint a gyakorlat is bizonyította, döntő fontosságú egy védelmi hadművelet során a készletek feltöltése, amely kedvező viszonyok között, lehetőség szerint stacionér raktárakban levő anyagok, illetve széttelepített hadászati készletek felhasználásával történhet meg. Ebben a helyzetben például az a célszerű, ha az egészségügyi biztosításra alapvetően vegyes kórházbázisokat és egyéb stacionér egészségügyi intézereket, a közlekedési biztosítás érdekében hátországi közlekedési szerveket alkalmaznak, illetve használnak fel.

Mindezzel az biztosítható, hogy az ellencsapást végrehajtó, majd támadásba átmenő seregtest (csapatok) indításakor lehetőség szerint sértetlen mozgókészletekkel, működőképes ellátó, egészségügyi és közlekedési dandárokkal rendelkezzenek, amelyek képesek a támadó csapatok hadtápbiztosítására alapvetően a HDS hadműveletének teljes mélységében.

Koalíciós jellegű tevékenységről lévén szó, a gyakorlaton mind a védelmi, mind a rámadó hadművelet során kiemelt fontosságú feladatot jelentett a koalíciós állományú seregetest hadtápbiztosítása. A gyakorlaton – az alapelvek szerint – nemzeti ellátás valósult meg, részben közvetlenül, részben – és erre a gyakorlat harmadik mozzanatában kerülhetett sor – közvetlen átadásra került hadtáp alegységek, készletek útján. Ez utóbbi módszerrel a hadseregnél egyes állományú ellátó dandár alakulhatott ki, melynek vezetésére a hadsereg törzshöz front hadtáp operatív csoport bevonása vált szükségessé. A helyzettől függően (védelemben, illetve a front ellátó szervektől könnyen elérhető távolságok esetén közvetlenül; támadásban, a front ellátó szervektől való jelentős eltávolodás esetén dandár részleg útján) mindkét megoldás reálisnak, megvalósíthatónak bizonyult.

A hátszági közlekedési biztosítás és a hátszági egészségügyi biztosítás tervezése sajátos együttműködési feladatokat jelent a felső szintű hadtáp vezető szervek számára. A közlekedési hálózat, az átrakó körletek, ideiglenes átrakó körletek működtetésével, a hátszági közlekedési szervek mozgatásával összefüggő ügyek jelentős része a vezérkar (hátszágvédelmi parancsnokság) kompetenciájába tartozik, ezért a hadtáp szakmai igényei a vezérkarral történő együttműködésben történhet zökkenőmentesen. A hátszági egészségügyi biztosítás tervezésénél az egészségügyi szolgálat felső vezetésének képviselője útján ugyancsak szorosan kell együttműködni az Egészségügyi Minisztérium illetékeseivel, illetve területi (megyei) szerveivel.

Ezen időszak számos értékes hadtáp tapasztalatai közül kiemelkedik, hogy minden lehetőséget ki kell használni a tervek egyeztetésére, az együttműködés végrehajtására valamennyi érintett szerv részéről. Erre különösen a front hadtáp-törzs, és a honvédelmi minisztériumi operatív csoport hadtáp állománya, illetve a front és hadsereg hadtáptörzs közötti kontaktus erősítésének szükségessége utal.

Az együttműködés fontos eleme a hadtápbiztosítás megszervezésének. Az ezzel összefüggő elméleti alapok szerint a háború koalíciós jellegének következtében fontos jelenrősséggel bír a szocialista államok fegyveres erői hadtápjainak együttműködése. Ezt előre meg kell tervezni és egyeztetni. Ez az együttműködés felöllelheti az anyagi eszközök felhalmozásának és készletezésének, azok háború alatti szétagolt elhelyezésének és termelésének, a szilárd közlekedési hálózat létrehozásának és felhasználásának, a minimálisan szükséges hadtáp magasabbegységek, egységek, intézetek meglétének, a hadtáp háború kitobbanása veszélyének esetén való mozgósításának, az egészségügyi és más hadtápbiztosítási ágazatoknak kérdéseir. A csapatok hadművelet alatti sikeres hadtápbiztosítása a szárazföldi csapatok, a légiereő, valamint a honi légvédelmi csapatok hadtápjai közötti szoros és folyamatos együttműködésen alapuló egyesített erőfeszítéscikkkel érhető el. A hadtáp együttműködését az előljáró parancsnok szervezi meg első-sorban azon haderőnem (csapat-, erő csoportosítás) biztosításának érdekében, amely az adott pillanatban a fő feladatot hajtja végre. A SZOJUZ-84 tapasztalatai is azt mutatják, hogy az együttműködés gyakorlati kérdéseinek részletes kimunkálása nagymértékben segíti a hadtáp tevékenységét, ezért erre minden időben a hadtápvezetés valamennyi szintjén fokozott gondot kell fordítani.

A gyakorlaton élesen merült fel a hadtáp tömegpusztító fegyverek elleni védelmével, valamint őrzésével és védelmével kapcsolatos rendszabályok összességének fokozott érvényesítése. A vonatkozó szabályzatok szerint e tevékenység garantálja a hadtáp szilárd működését bonyolult viszonyok között, függetlenül

attól, hogy a harctevékenység atomfegyverek alkalmazásával, vagy annak alkalmazása nélkül kerül megvívásra. Ez annál is inkább fontos, mert egyes „hagyományos” korszerű támadó fegyverek pusztító paramétereiben közelítik a tömegpusztító fegyverek hatásadatait.

Itt a hagyományosnak mintegy 10–20 szorosára „növelt hatású” lőszerokről, hagyományos rakétákról és az utóbbi időben kifejlesztett nagy fontosságú fegyverrendszerekről, az ún. „felderítő-csapásmérő” komplexumokról van szó, mely utóbbiaknak, különösen a mélységben elhelyezett nagy fontosságú hadtáp szervezetek, pl. lőszer, fegyver, üzemanyagraktárak és egyéb hadtáp objektumok képezhetik célpontját.

A védekezés módszerei – bár azonos követelmények alapján kell szervezni, biztosítani a maximális megóvást, különbözőek lehetnek. A hadtáp sajátos helyzetét tekintve alapvetően „passzív” védekező módszerekről beszélhetünk, így a csapat és seregestest szintű hadtápoknál a széttagolt elhelyezés, a terep lehetőségeinek kihasználása, a személyi állomány és fontosabb eszközök részére fedezékek berendezése lehet, míg a központi (hadászati) tagozatban a hadtáp szervezetek, „eszközök” hadászati jellegű és célú szétbontakoztatása, mozgó eszközökön (vasúron, gépkocsin) való tárolása jelenti. Az aktív rendszabályok közül a közvetlen szervezetek és szállítmányok védelmére a szállítmánykísérő őr- és biztosító szervezetek mesterei alkalmazása, valamint a honi és csapatlégvédelmi szervezetek részére konkrét hadtáp alkalmazási feladatszabásra (együtműködésre) kell a figyelmet fordítani. Erre hívták fel a figyelmet a gyakorlat tapasztalatai is. Erőteljesen irányították a figyelmet arra, hogy e nagy jelentőségű feladat részletesebb kimunkálására – szinte valamennyi érintett hadtáp szervezet részéről – nagyobb együtműködési készségre van szükség.

A gyakorlat *második mozzanata* a fegyveres erők hadászati szétbontakozása hadtáp feladatainak, a hadtápnak a békehelyzetről háborús állapotra való árállításának gyakoroltatására adott lehetőséget. Ebben az időszakban magasabb harc-készültségi fokozatok hadtáp feladatai végrehajtására került sor.

A fegyveres erők hadászati szétbontakozása keretében például a hadtápra olyan feladatok hárulnak, *mint*:

- a központ-, seregestest- és csapathadtáp szétbontakozása, átesoportosítása;
- a központhadtáp kijelölt szervei által a háborús működési hely elfoglalása, a hadászati, hadműveleti és csapatkészletek széttelepítése, kiszállítása;
- a szövetségesek részére esetlegesen átadásra tervezett hadtápszervezetek, anyag- és eszköz tartalékok átadása, illetve a szövetségesek részéről történő átvételének biztosítása;
- meghatározott tartalék szervezetek felállításával összefüggő hadtápbiztosítási feladatok végrehajtása.

Mind a honvédelmi minisztériumi operatív csoport hadtáp képviselői, mind a seregest hadtáptörzsek ebben az időszakban terveik pontosítását végezték, együtműködési feladatokat hajtottak végre, végül a háború kitörését közvetlenül megelőző egy nap hadtáp feladataiban vettek részt.

A gyakorlat *barmadik mozzanatára* hadműveleti időben elhúzódó védelmi hadművelet után ellencsapás, támadásba való átmenet és támadó hadművelet tervezésének pontosítása került feldolgozásra.

Az ellentámadásba való átmenet jó lehetőséget biztosított a hadművelleti manővercsoport hadtápbiztosításának gyakoroltatásában. Az újszerűség elsősorban az alkalmazott kötelék (a gépesített hadtest) szervezetéből és hadtápbiztosítási lehetőségeiből adódik. *A feladat alapvetően kettős.*

Első az ütközetbevetés hadtáp feltételeinek megteremtése, az ütközetbevetés hadtápbiztosítása. Itt kiemelt jelentőségű az előljáró hadtáp szervezetek (adott esetben a központhadtáp előretolt lépcső) felelőssége, tevékenysége. A tapasztalat azt bizonyítja, hogy az ütközetbevetéshez célszerű a központhadtáp előretolt lépcső állományából önálló részleget kijelölni (az ütközetbevetéskor és a feladat mélységéhez mértezett) több napi készlettel, melyből az ütközetbevetést közvetlenül biztosító szervezet visszamarad, míg a többi a támadó harc további biztosítására a HMCS (hadtest) hadtápjánál marad. Sajátos helyzet, ha az ütközetbevetés hazai területről történik (ellentámadásnál), itt jelentős lehet a helyi stacionér és egyéb készletek közvetlen bevonása. Erre sor került a gyakorlaton is, amikor a hadtest, mint HMCS ütközetbevetéséhez központi üzemanyag-raktár és vasúton tárolt központi lőszerkészletek kerültek felhasználásra.

A másik feladat a HMCS portyázó tevékenységének biztosítása, főleg olyan körülmények között, amikor az erdős-hegyes terep gyér úthálózata, szűk befogadóképessége, a szűk területre betömörülő számos harci, technikai és hadtáp eszköz ezt rendkívül bonyolulttá teszi. Itt mindenekelőtt az optimális mennyiségű és készletű, a tevékenységhez feltétlenül szükséges hadtáp szervezetek vihetők csak a HMCS-al, a készletek lehetséges mértékű lefelé történő lépcsőzésének figyelembevételével. Ezért ilyen esetben a HMCS ütközetbevetésekor hátrahagyják a sebesülteket és olyan szükségtelennek ítélt hadtápszervezeteket és készleteket, mint egyes közúti komendáns csapatok, szállítóeszközök vegyes anyagkészletekkel.

Nem kevésbé elhanyagolható kérdés a HMCS hadtápjának működése szempontjából a hadtáp közvetlen védelme, amely a hadtáp közvetlen védelmére felhasználható állományának felhasználásán túlmenően, azt is feltételezi, hogy a hadművelleti felépítésen belül a hadtáp mintegy „középponti” helyet foglaljon el és összefegyvernemi, illetve fegyvernemi csapatok védelme alatt álljon. A tapasztalatok szerint ebben további tartalékok feltárása, célszerű módszerek kimunkálása szükséges. A HMCS hadtápbiztosítási elméletének számos kérdéséből a légiszállítás, légikiürítés is feltétlenül további kimunkálást követel, annak ellenére, hogy a gyakorlaton a hadtest hadtáp törzs a feladatok végrehajtásában eredményes munkát végzett.

A LÉ és RE Parancsnokság alárendeltjei hadtápbiztosítási feladataira sajátosan hatott a honi légvédelmi csapatok részvétele a hadszíntéri légvédelmi hadműveletben. Ez mindenekelőtt a légvédelmi és repülő csapatok nagyobb manőverezési tevékenységét és ezzel összefüggően nagyobb volumenű ellátását, ezért az anyagokkal, eszközökkel történő manőverezést (saját és szövetséges területenvaló biztosítást, szövetségesek részére történő biztosításban részvételt) igényel. A tapasztalat szerint a szükségesnél kevésbé feltártak a polgári és szövetséges katonai repülőterek hadtáp szolgáltató képességével összefüggő lehetőségek.

III.

A jelzett sajátosságokkal és elvi tényezőkkel jellemzett, méreteiben kiemelkedő és módszereiben újszerű gyakorlatra a résztvevő hadtáptörzseknek, a gya-

korlatba bevont operatív csoportok hadtáp állományának lehetőségük volt célirányosan, tervszerűen felkészülni.

A gyakorlaton résztvett hadtáptörzsek és hadtáp operatív csoportok felkészítése során:

kialakításra kerültek a kísérleti hadtest, dandár hadtáp szervezetek, működési elvei (ezt az érintett hadtáptörzsek feldolgozták), meghatározásra kerültek azok a gyakorlat során tanulmányozandó hadtápbiztosítási kérdések, amelyek vizsgálatát az MN hadtáp vezetése fontosnak ítélte és végül valamennyi érintett hadtáp szervezet bevonásával megvalósult a konzultációk és a feladatok egységes értelmezése.

A felkészülés hatékonyságát a tervező-szervező munka, a hadtápbiztosításra hozott elhatározások kidolgozott okmányok korrektsége, jó színvonala jellemezte.

A gyakorlat során résztvett hadtáp operatív csoportok, hadtáptörzsek munkáját a következők jellemezték.

A honvédelmi minisztériumban létrehozott operatív csoport hadtáp állományának olyan feladatok vizsgálatára kell vállalkozni, hogy a felkészülés során előkészítse a szükséges alapadatokat, ezeket a gyakorlatvezető Egyesített Fegyveres Erők Főparancsnoka törzskének magyar szakképvisletével egyeztesse, biztosítsa a kölcsönös információt. A vezérkar koordinációja mellett – szakmai kérdésekben pontosította a kidolgozott adatokat, az ugyancsak gyakorló front hadtáptörzisével, együttműködést valósítson meg az érintett minisztériumi szervekkel, kiemelten a Fegyverzet Technikai Főcsoportfőnökséggel. Ilyen irányú tevékenység segíti elő, hogy a résztvevő hadtáptörzsek, operatív csoportok vezetői egységes működési elvek szerinti tevékenységre egységes adatok alapján készüljenek fel és biztosítva legyen a felkészülés egysége.

A gyakorlat során a csoport tevékenységének fő irányát olyan feladatok képezték, mint:

- a hadtáp békeállapotról háborús helyzetre való átállásának irányítása;
- az MN háborús tevékenysége hadtápbiztosításának megtervezése;
- koalíciós jellegű hadtáp feladatok végzése (hadtápszervezetek, anyagok manővereztetésének biztosítása).

A közös felkészülés biztosította, hogy a csoport által számos hasonló jellegű fontos, nagy jelentőségű és volumenű feladat került megoldásra, melyek a katonai felsővezetés döntéseinek előkészítésétől az együttműködés megszervezéséig, illetve a kiadott intézkedések végrehajtásának ellenőrzéséig, segítségig terjedtek.

A munka során a csoportra több, a hadtápbiztosítás elméletében újszerű – főleg a hátrországi, illetve a koalíciós hadtápbiztosítás terén felmerült – probléma megoldása is hárult. Fokozottan merült fel a csapatok vízellátásának, a szállítások komplexitásának problematikája.

A hadszíntér-főparancsnok magyar helyettesének operatív csoportjában működő hadtáp tiszt (vagy csoport) feladatát alapvetően a főparancsnok magyar helyettesének folyamatos tájékoztatása, szakkérdésekben tanácsadás, javaslat-tétel képezi. Mindez azt követeli, hogy a hadtáp tiszt (csoport) birtokában legyen valamennyi néphadseregi szintű hadtáp adat, biztosítva ezek naprakészsége. Ahhoz, hogy érdemi javaslatot tegyen, folyamatosan ismernie kell a hadtápfőnök döntéseit, különösen azokat, amelyek a hadszíntér-főparancsnokság alárendeltségébe

tartozók és néphadseregünk tevékenységével összefüggők. Az operatív csoport hadtáp tisztjére (csoportjára) olyan feladat is hárulhat az MN hadtáp vezetésének tájékoztatásával ami az MNHF-ség részére javaslattevéssel függ össze; amely főleg akkor fontos, amikor a hadszíntér főparancsnokság hadtáptörzse hadszíntérelőkészítési tevékenység realizálásával összefüggő igényt, feladatot jelez. Mind ezen adat, javaslat, információhalmaz azonban csak megbízható (rejtett) híradás esetén aktualizálható. A gyakorlat tapasztalatai szerint a SZOJUZ-84-hez hasonló bonyolult feladatok eredményes megoldása csak sokoldalúan felkészült, pontos információkkal rendelkező, kreatív képességű tiszttel (tiszrekkel) oldható meg. Mindezek mellett további feladatot képez a munkavégzés, a kapcsolatok mechanizmusának tanulmányozása, mindenekelőtt a tevékenység hasznosságának, hatékonyságának fokozása érdekében.

A front hadtáptörzsnél működő vezérkari operatív csoportba beosztott hadtáp állomány feladata *alapvetően kettős lehet.*

Egyrészt a vezérkar képviselőjének hadtáp szakkérdésekben mintegy tanácsadó csoportja. E minőségben a csoport mindenekelőtt a front és a néphadsereg együttműködését érintő problémákra reagál, tesz javaslatot, közvetít a hadtápfőnökség és a vezérkari operatív csoport vezetője között. Tájékozik a hadtápfőnökség vezetésénél, javaslatot tesz egyes problémák megoldására, illetve ugyanezt teszi a vezérkar operatív csoportjának vezetőjénél is. Feladata ez esetben diszpécser jellegű.

Tevékenységének *második csoportjába* a hadtápfőnökség és a front hadtáptörzs közötti koordináció tartozik, annak érdekében, hogy a front egységes hadtápbiztosítási tervének keretében a néphadsereg elvonuló csapatai ellátását végző központhadtáp előretolt lépcső működtetése feleljen meg a lehetőségeinek, biztosítva a szövetséges keretben néphadseregünk hadtápjának érdekeit. E feladatnak megfelelően kell meghatározni a csoport állományát, amelybe sokoldalúan képzett hadtáp vezető mellett feltétlenül szükséges közlekedési és egészségügyi szakállományt beosztani. Sajátos, hogy a csoport – feladatától függően – részben a front harcállásponton, részben a hadtápvezetési ponton tevékenykedhet. Ennek megfelelő híradási lehetőséggel kell rendelkeznie.

A jelzett operatív csoportokon túlmenően számos helyen és tagozatban működtek *összekötő tisztek*, akiknek feladata zömében a vezetési pontok közötti információcseré biztositása volt. Így a hadtest és a hadsereg hadtáp összekötője a fronthattáp vezetési ponton és a fronthattáp összekötő tisztek biztositják a hadseregnél és a hadtestnél saját vezető szervük információellátását.

A SZOJUZ-84 gyakorlat tapasztalatai azt mutatják, hogy hasonló volumenű koalíciós tevékenység esetén e fajta operatív csoportokba kikülönített hadtáp állomány feladatai végrehajtására alapvetően alkalmas. Mindez azonban arra is mutat, hogy az operatív (összekötő) csoportok, tisztek felkészítése további gondos munkát, odafigyelést igényel mind a hadtáp vezetése, mind a fogadó szövetséges szervek részéről, annak érdekében, hogy alapvető feladatuknak, a kölcsönös információ nyújtásának mind teljesebben eleget tudjanak tenni. E feladatot a gyakorlatról függetlenül állandóan napirenden kell tartani a hadtáp vezetés valamennyi szintjén.

A gyakorlaton résztvevő seregtest szintű hadtáp törzsek – az alkalmazástól függően – sajátos feladatokat hajtottak végre. Így a hadsereg hadtáp törzsszel

szemben fokozott követelményt támasztott, hogy viszonylag rövid időszak alatt két komplett hadművelet – egy védelmi és egy támadó – hadtápbiztosítását kellett megtervezniük. E feladatokat olyan sajátos helyzetben kellett végezniük, amikor – a már jelzett okok miatt – a háború kezdetén a hadsereg védelmi felépítésében az anyagokkal, eszközökkel, hadtáp szervezetekkel intenzív manőverezésre kényszerültek, majd hadműveleti szünet nélkül a korábban megtervezett támadó hadművelet hadtápbiztosítására kellett a konkrét helyzetre adaptálniuk és lényegesen áttervezniük. A tapasztalat szerint e feladatokat a hadsereg hadtáptörzs jó eredményekkel oldja meg. Segített ebben a helyzetnyilvánítás és a hadsereg vezetési ponttal fenntartott állandó és több csatornás kapcsolat, lehetővé tette a tevékenységek folyamatos áttekintését és a főfeladatokra történő közvetlen ráhatást.

Néhány olyan területre rámutattak azonban, amelyek részben az időtényező, az együttműködés zökkenői, másrészt a követelmények hiánya miatt továbbra is részletes kimunkálást igényelnek. Ezek között említhető a hátszági (polgári) vegyes kórházbázisokra való kiürítés rendje, a hadsereg átalárendelt szövetséges csapatok hadtápbiztosításának gyakorlati formái, módszerei, a hadszíntér szolgálatképessége, forrásainak, hadsereg ellátásba történő bevonási lehetőségének fokozatosabb figyelembevételé.

A hadtest hadtáptörzs védelmi, majd front támadó hadművelet keretében hadműveleti manővercsoporthként történő támadó tevékenység hadtápbiztosítását tervezte, szervezte – sikeresen. Így a szükséges anyagi készletekkel, valamint a várható nagy mennyiségű sérült ellátásával reálisan számoltak és a hadtáphelyettes a parancsnok elhatározásához minden esetben konkrét javaslatot tett, a hadtápbiztosítás eredményes végrehajtása érdekében kezdeményezően lépett fel. (Pl. légiszállítások, megtartandó körletek stb.)

A légvédelmi és repülő parancsnokság operatív hadtáptörzse első alkalommal gyakorolt úgy, hogy közvetlenül a honi légvédelmi hadtest és a csapatrepülő hadtáptörzseket vezette, s ilyen szervezeti és irányítási rendet figyelembevéve kellett a hadtápbiztosítást megtervezni, megszervezni, végrehajtását irányítani. Kísérleti jelleggel kialakított szállító szervezetekkel egyéb feltételekkel jelentősen megnövekedtek a hadtáp lehetőségei, amelyekkel az előző gyakorlatokon jelentkező gondok – egy módon – megoldhatók voltak. A gyakorlat jó lehetőséget biztosított: az új szervezetek hadtáp tervezési, vezetési rendjének kialakításában; a honi légvédelmi és csapatrepülő alakulatok harctevékenysége hadtápbiztosítási elveinek további tökéletesítéséhez; a csapatrepülő alakulatok várható alkalmazásának és hadtápbiztosítási rendszerének jobb megismeréséhez; a légvédelmi és repülő parancsnokság és az alárendelt hadtáptörzsek felkészítéséhez; az oltalmazási körzetben tevékenykedő szövetséges szovjet légierő hadtáp törzsével való együttműködés erősítéséhez, módszereinek továbbfejlesztéséhez, azonban arra is rámutatott, hogy mindezek mellett tovább kell tanulmányozni és művelni a kettős (minisztériumi és csapatvezetési) funkcióból adódó feladatok összehangolt, ugyanakkor legnagyobb hatékonyságot biztosító végrehajtásának lehetőségeit.

Összességében vizsgálva, a hadtáp által végzett munka azt igazolja, hogy néphadseregünk hadtápjá korszerűen felkészült parancsnoki állománnyal, törzsekkel rendelkezik, amely lehetővé teszi a tervezett és váratlanul jelentkező feladatok megbízható megoldását.

IV.

A gyakorlat az általánosítható tapasztalatokon túlmenően néhány konkrét összefüggésre hívta fel a figyelmet. Ezekből az alábbiak említetők:

- a központ és seregest hadtápok 1984-ben végrehajtott szervezeti és működési korszerűsítése kedvezőbb feltételeket biztosított az MN, ezen belül a koalíciós állományú seregest hadtápbiztosítására. Mindazonáltal további kuratórumkát és továbbfejlesztést igényel a koalíciós állományú frontok, seregestek hadtápbiztosítása konkrét megvalósítási formáinak kimunkálása;

- a korszerű hadműveletek viszonyai között különös fontosságú a csapatok víz - különösen étkezési és ivóvíz - ellátásának biztosítása, mely a hadtápra kettős feladatot, a víz szállítását és higiénés vizsgálatát hárítja. Erre a hadtápnak - együttműködve műszaki csoportokkal, alegységekkel - különös gondot kell fordítani;

- a gyakorlaton szerzett konkrét tapasztalatokat figyelembe véve kell továbbfejleszteni a kísérleti hadtest hadtápbiztosításához szükséges szervezeteket, készleteket. Szükséges és indokolt, hogy a zászlóaljknál, a dandároknál és a hadtesthadtápnál a készletek szállítását, tárolását biztosító hadtápszervezetek álljanak rendelkezésre. Vizsgálható annak lehetősége is, hogy ezen kívül a hadtesthadtáp - az alkalmazástól függően - rendelkezzen közúti komendáns és egészségügyi szakalegységekkel. A gépkocsizó lövész és harckocsi zászlóalj hadtápoknál a hadtápbiztosítás megnövekedett feladatai vezetésére zászlóalj parancsnok hadtáphelyettes jelenléte tűnik indokoltnak és szükségesnek;

- az újszerűen felmerült ellátási problémák arra utalnak, hogy tovább kell tökéletesíteni a hadsereg és a front hadművelési manővercsoport utközetbevetéséhez, folyamatos működéséhez szükséges hadtápbiztosítási módszereket, különösen a front szintű elemek biztosítása érdekében a központhadtáp előretolt lépcső lehetőségeinek fokozott kihasználására;

- a gyakorlaton újszerűen merült fel néhány központhadtáp szervezet működésével, ezáltal struktúrájával összefüggő kérdések további vizsgálatának szükségessége. Többek között olyanok sorolhatók ebbe a körbe, mint az ideiglenes átrakó körletek, csővezetéképítő alegységek működtetése, a sebesültszállító vonatok továbbfejlesztése. E vizsgálatokat a hadtáp további korszerűsítésének folyamatában el kell végezni és a tervezési munkában érvényesíteni;

- tovább kell fokozni az együttműködést a hadtáp felsőszintű operatív csoportjai, a vezérkar és a szövetséges parancsnokságok között az ország területére esetlegesen előrevonásra kerülő szövetséges csapatok utaztatási, ellátási körülményeinek közös megoldása érdekében. Ezzel - és egyéb felsőszintű feladatokkal - összefüggésben erősíteni kell a hadtápfőnökség érintett polgári minisztériumokkal meglévő érdekképviselétét, különösen a közlekedési és egészségügyi biztosítás terén;

- bár tapasztalataink a korábbi gyakorlatokhoz viszonyítva kedvezőbbek voltak, megítélésünk szerint tovább kell erősíteni a hadtápfőnökség képviselétét a szövetséges főparancsnokságnál, biztosítani, hogy a csoport legrövidebb időn belül rendelkezzen az MNVK-nál hozott értékelésekkel, döntésekkel az MN érdekek megfelelő szintű érdemi érvényesítése céljából;

- érezhető volt a gyakorlaton, hogy a fegyverzeti és technikai főcsoportfőnökség megalakulásával lényegesen racionalizálódott és egyszerűsödtek az anyagi

biztosítási tevékenység együttműködési feltételei, egységesebben érvényesült a hadtáp sávbán (területen) a közlekedés, szállítás, telepítés-áttelepítés kérdéseiben a hadtáp koordináló tevékenysége;

– a gyakorlat kedvező tapasztalatokat eredményezett a hadtáptörzs és szervezeti működtetésével összefüggésben, azonban a nagyobb önállóság a repülő ezredek szállítóterének növelésében tűnik biztosíthatónak;

– a gyakorlaton élesen merült fel a szállítási feladatok komplex megvalósításának szükségessége, ezen belül a Dunán történő vízszállítás, a légiszállítás lehetőségeinek feltárása, bővítése. Ugyancsak komplex módon kell foglalkozni a sebesültek, sérültek kiürítésével, a légi (repülő, helikopter) kiürítés mellett foglalkozni kell a sebesültszállító vonatok gyógyító, ellátó lehetőségeinek fejlesztésével;

– a hátországvédelmi parancsnokság alárendeltségében létrehozott közlekedési dandárok – a közlekedési minisztériumi szervek munkáját kiegészítve, azokkal szorosan együttműködésben – hasonló körülmények között eredményesen járulhatnak hozzá a katonai közlekedés biztosításához, a közlekedési hálózat fenntartásához, kiszolgálásához, helyreállításához;

– a gyakorlat során felmerült és foglalkozni kell a kérdéssel, hogy a csapatok által történő előre- vagy hátramozgás során anyagi készletek és eszközök ne maradjanak őrizetlenül vissza. Ezt mindenek előtt a csapatok feladatául kell szabni, másrészt indokoltnak látszik speciális anyaggyűjtő-szállító szervezetek létrehozása. Erre kijelölt ellátó-szállító szervezetek, illetve zsákmánygyűjtő osztagok használhatók fel.

Végezetül annyit, hogy a gyakorlat számos adalékot nyújtott a hadtápbiztosítás elméleti és gyakorlati kérdéseinek továbbfejlesztéséhez. Összegezve az állapítható meg, hogy a SZOJUZ-84 gyakorlat a hadtáp valamennyi tagozatában és valamennyi ágazata részére számos tapasztalatot eredményezett, amelyek a további munkában mindenképpen hasznosíthatók. Valamennyi érintett hadtápvezető feladata a felmerült problémák további vizsgálata az előrelépés, a hadtáp munkájának további javítása, néphadseregünk csapatai hadtápbiztosításának további tökéletesítése érdekében.